

NGUYỄN VINH PHÚC

HÀ NỘI

Qua
những năm tháng

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRUNG TÂM THÔNG TIN - TƯ VẤN

V-ĐD/7991

Nhà xuất bản Thế Giới
Hà Nội - 2000

MỤC LỤC

Phần một: THIÊN NHIÊN VÀ CON NGƯỜI	5
Địa hình	7
Khái quát	7
Núi	11
Sông	14
Khí hậu	22
Thổ nhưỡng - Sinh vật	26
Dân cư	27
Kết cấu dân số	30
Phân bố dân cư	31
Đổi thay về tổ chức hành chính	33
Phần hai: LỊCH SỬ	43
Thời kỳ tiền Thăng Long	44
Thời kỳ Thăng Long	46
Thăng Long thời Lý	46
Thăng Long thời Trần	48
Thăng Long chống quân xâm lược nhà Minh	50
Thăng Long thời Lê	51
Thăng Long thời Mạc - Lê trung hưng - Lê mạt	52
Thăng Long thời Tây Sơn	55

Thời kỳ Hà Nội	57
Hà Nội thời Nguyễn	57
Hà Nội chống thực dân Pháp xâm lược	59
Phong trào cách mạng ở Hà Nội	63
Tổng khởi nghĩa và Cách mạng tháng Tám	65
Một trang sử mới	67
Hà Nội chiến đấu	69
Hà Nội sau ngày giải phóng	71
Hà Nội trong thời kỳ chống Mỹ cứu nước	74
Hà Nội trong thời kỳ đất nước thống nhất	75
Phần ba: KINH TẾ	79
Kinh tế Hà Nội qua các thời kỳ	80
Thời kỳ phong kiến	80
Thời kỳ Pháp thuộc	81
Thời kỳ khôi phục kinh tế sau ngày giải phóng	82
Thời kỳ cải tạo và phát triển kinh tế	84
Hà Nội thực hiện kế hoạch 5 năm lần thứ nhất	86
Thời kỳ chống Mỹ cứu nước	88
Thời kỳ sau khi thống nhất Tổ quốc	91
Công nghiệp	101
Cơ cấu và phân bố	102
Tổ chức công nghiệp trên lãnh thổ	104
Nghề thủ công	106
Phương hướng phát triển của công nghiệp Hà Nội	113
Thương mại - dịch vụ	117
Nông nghiệp	127
Trồng trọt	128
Chăn nuôi	131

Phương hướng phát triển nông nghiệp và kinh tế ngoại thành thời gian tới	139
Giao thông vận tải	137
Đầu tư phát triển	141
Đầu tư trong nước	141
Đầu tư nước ngoài	142
Phương hướng phát triển kinh tế trong những năm tới	143
Phần bốn: VĂN HÓA - XÃ HỘI	149
Văn học	150
Văn học chữ truyền miệng	150
Văn học chữ viết	151
Nghệ thuật	157
Sân khấu	158
Âm nhạc	162
Mỹ thuật	164
Nhiếp ảnh	165
Điện ảnh	166
Giáo dục	167
Y tế	174
Thể dục thể thao	179
Phần năm: THAM QUAN - DU LỊCH	187
Các chùa đền miếu phủ	187
Chùa Trấn Quốc	188
Chùa Ngũ Xã	189
Chùa Quán Sứ	190
Chùa Một Cột	191
Chùa Láng	

Chùa Hòe Nhai	193
Chùa Kim Liên	194
Chùa Liên Phái	195
Đền Ngọc Sơn - Hồ Hoàn Kiếm	196
Tháp Hòa Phong	199
Đền Bạch Mã	199
Đền Chèm	200
Đền Sóc Sơn	201
Đền Phù Đồng	203
Đền Quan Thánh	204
Đền Đồng Nhân	205
Đền Thủ Lệ	206
Phủ Tây Hồ	207
Văn Miếu	208
Các hồ, gò	211
Hồ Thiền Quang	210
Hồ Trúc Bạch	211
Hồ Tây	213
Gò Đống Đa	215
Các di tích lịch sử	217
Thành Cổ Loa	219
Cột Cờ Hà Nội	220
Ô Quan Chưởng	221
Quảng trường Ba Đình	223
Lăng Bác Hồ	224
Nhà Bác Hồ	226
Nhà 5D Hàm Long	227
Nhà 48 Hàng Ngang	229
Các công viên	229
Công viên Chí Linh	

Công viên Chi Lăng	230
Công viên Bách Thảo	230
Công viên Lê-nin	231
Công viên Thủ Lệ	232
Các viện bảo tàng, cung văn hóa, thư viện	233
Viện bảo tàng lịch sử	233
Viện bảo tàng Cách mạng	235
Viện bảo tàng Hồ Chí Minh	236
Viện bảo tàng Quân đội	237
Viện bảo tàng Mỹ thuật	239
Viện bảo tàng Dân tộc học	242
Cung văn hóa hữu nghị Hà Nội	247
Cung văn hóa thiếu nhi Hà Nội	249
Thư viện quốc gia	250
Khu phố cổ và khu phố cũ	252
Khu phố cổ	253
Khu phố cũ	256
Vài lễ hội dân gian	259
Hội Cổ Loa	259
Hội Đền Sóc	263
Hội thổi cơm thi Thị Cấm	265
Hội Triều Khúc	268
Hội đèn Đồng Nhân	270
Hội Lẻ Mạt	272
Hội Dống	274
Hội Chèm	280
Hội Đống Đa	283
Quà Hà Nội	285
Phở	285

Bún chả	287
Bánh cuốn	288
Chả cá	289
Giò lụa	290
Cốm Vòng	292
Phần sáu: CÁC QUẬN HUYỆN	295
Quận Ba Đình	296
Quận Đống Đa	299
Quận Hai Bà Trưng	303
Quận Hoàn Kiếm	306
Quận Cầu Giấy	311
Quận Thanh Xuân	314
Quận Tây Hồ	318
Huyện Đông Anh	322
Huyện Gia Lâm	327
Huyện Sóc Sơn	332
Huyện Thanh Trì	336
Huyện Từ Liêm	342
Phần bảy: QUY HOẠCH HÀ NỘI TỚI NĂM 2000	347
PHỤ LỤC	
Các chợ ở ngoại thành	357
Địa chỉ nên biết	359
TÀI LIỆU THAM KHẢO CHÍNH	370